

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

כו.

עין משפט
גזר מצוה

דשמיך טפי. העלו חלודה רבה דכילי האי לא שציק להו: **סניא.** הנמאל באחד מחורי הכותל: **בזר קפא.** אילן אי קתיה לגיו בני הבית נתנוהו שם אי קתא לזר בני רשות הרבים נתנוהו שם שכן דרך אחיזתו. וכן כיסא בטר שנגיה אשטדל"א בלע"ז: **באודרא.** מוכין: **נסכא.** פלטי"א של כסף: **ממולא.** מן הכסף שמחזיק כל רוחב הכותל: **לא לרינא דמשפא.** הכותל לאד גיסא: **מהו דמיא.** בחצי הגובה היה תחילה ואשתפוכי אשתפוך ללד הנמון קמ"ל: **לפני סוחרי כהמה.** בירושלים: **לעולם.** צין בשעת הרגל צין שלא בשעת הרגל: **מעשר.** שרוב צער הנאכל בירושלים מעשר לפי שאין אדם שוהה בירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו ונותן מעות מעשר לעניי העיר או לאוהביו יושבי העיר ורוב הוואלות מעשר לוקחין בהן זהמות לשלמים כדגמר שם שם מעשר משלמים במסכת מנחות (דף פג.): **וצהר הבית חולין.** ואפילו בשעת הרגל ואפ"ע שרוב מעות צבעיר מעשר שעולי רגלים מביאין מעות מעשרותיהן לאלכלם לא שצדיקין רובא דשמא ואוליין בטר רגל אלא אמרי' מלפני הרגל נפלו כאן וחולין הן: **וצירושלים.** בשאר שווקים שבה: **בשאר ימות השנה חולין.** לרוב מעות צבעיר חולין: **וצעטת הרגל מעשר.** שרוב מעות העיר מעשר: **ואמר רב שמעיה בר זעירא מאי טעם.** בירושלים בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' מלפני הרגל נפלו כדאמרין צהר הבית: **ושוקי ירושלים עשוין להפסד כדל יוס.** ואם נפלו שם לפני הרגל כבר מאלוים מכדי השוק. אלא הר הבית אין צריך להמכר ככל יוס שאין טיט ועפר קולט שם מתוך שהוא משופע ועוד שאין אדם נכנס שם במנהל ובצדק שעל רגליו: **אלמא.** דדבר ששאי להמכר אמרי' קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו: **הכא נמי.** קתם שוכר בית כשהוא יולא מחפש כל זמיתיו ונוטל את שלו ויולא ונימא:

(א) פסחים ז: שקלים פ"ז מ"ב, ט בני אדם, רש"י (ג) [נפל כדל, ד] וני ברש"י, גי' אחרת, (ט) עי רש"י, (י) ס"א בלע"ז, בסימ, (י) ס"א,

הגהות הגר"א

[א] גמ' דשמיך, גי' גירסת הרמב"ם דשמיך (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' רס ס"ק (ב) תוב' ד"ה דשמיך כו וי"ל כו, גי' ע"י הגר"א בשם רמב"ם:

לעזי רש"י

אשטדל"א
[אשטדל"א] ש"ן, שניצ, שורכים, פלטי"א, מטיל מתכת.

מוסף רש"י

דשמיך. ליתליתם הוואל מן הכסף ובלע"ז ריחל (שבת סח.) אלו: **השעלה חלודה** (תענית ח). **מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר.** רוב אכלי צער בירושלים כל ימות השנה ממעות מעשר שר, לפי שלא היו מספיקין לאלכל כל מעות מעשר שר שהן כדגל ונותנין אותם לבני העיר בעבות הגאה וכן אוליין אותם בקדושתן ושקרי אכלת מעות מעשר ושקרי היו מביאין מהן, כדקדק' במנחות (פג.) הלכך לוקחין מהן זהמות, דכל זמן שיש לו מעות מעשר אינו מולא מעות חולין, ואפי"כ דאיכא למימר שמה מיד המוכר נפלו ומעות חולין אלא קודם הרגל (שם). חולין. ואפילו בשעת הרגל שם מעות מעשר מביאין בירושלים ממעות חולין, לא מספיקין להו למעשה, דאליין בטר רובא דשמא ואמרין לאו איהדיא נפול אלא קודם הרגל (שם). ובירושלים בשאר ימות השנה חולין. לרוב מעות העיר חולין, בשעת הרגל הכל מעשר. כדמפרש טעמא, מה טעם בשעת הרגל מעשר ולא אמריין קודם הרגל נפול כדאמרין במנחות צהר הבית, הוואיל ורשוקי ירושלים עשוין להמכר בכל יום. מפני הטיט, ואם נפול קודם הרגל הו' משכחי בשעת כיור, אלא הר הבית מתוך שהוא משופע ורבותו מוכרין ומעפיו ועוד שאין אדם נכנס בצדק שעל רגליו, ואינו עשוי להמכר, אלמא ככל דבר העשוי להמכר אמריין קמאי קמאי אלו (שם).

[א] דשמיך טפי: בבית חדרש מחציו ולחזין שלו מחציו ולפנים של בעל הבית: אמר רב אשי בסיניא בטר קתא וכיסא בטר שניציה ואלא מתני' דקתני מחציו ולחזין שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחזין אי קתא לגאו אי קתא לבר אי שניציה לגאו אי שניציה לבר מתני' באודרא ונסכא תנא דאם היה כותל ממולא מהן חולקין פשיטא לא צריכא דמשפא בחד גיסא מהו דתימא אשתפוכי אישתפוך קמ"ל: אם היה משכירו לאחרים אפילו (מצא) בתוך הבית הרי אלו שלו: ואמאי ליזיל בטר בתרא מי לא (תנן) מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר בחד הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר ואמר ר' שמעיה בר זעירא מאי טעמא הוואיל ושוקי ירושלים עשוין להמכר בכל יום אלמא אמריין קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו יבא נמי קמא קמא אלו והני דבתרא הווא אמר ריש לקיש משום בר פרא בגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל שמוע מניה הלכה בר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל אלא אמר רב מנשיא בר יעקב ובגון שעשאו פונדק לשלשה עובדי בוכבים רב נחמן אמר רבה בר אבובא אפי' תימא לשלשה ישראל מאי טעמא הווא דנפל מיניה מישא מימר אמר מבדי איגיש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני אמרי קמיהו כמה זמני ליהדרו לי ולא הדרו לי והשתא ליהדרו אי אהדרוה לי בדעתיהו למיגולה ואודא רב נחמן למעמיה דאמר רב נחמן ראה סלע שנפל

להו אחזקה דהוי מעשר: **בהר הבית לעולם חולין.** וא"ת והא אמריין פרק הרוואה (בבב"ב דף סג.) לא יכנס אדם צהר הבית במעות הצוררים לו צדיקו א"כ מסתמא של הקדש הם ונפלו מן המביאין ללשכה צינן וי"ל דאין אסור ליכנס אלא במעות הצוררים לו צדיקו בצרהסא דנראה שנושא אותם לסחורה ונגיף הוא וכענין זה אפילו של הקדש אסור אלא יבדו אפילו הם של חולין מותר ליכנס [ועיין חו"ס פסחים ז:]:

עשוין להמכר בכל יום. וא"ת והלא אין מתכבדות אלא בשביל שרצים שלא יטמאו הטירות ולא בשביל המעות ונגדה (דף נז) ושם ד"ה ש"מ) מוכח דמבוי דלינה צחוקה דקדוקה משרצים אע"פ שכדוהו אינו מועיל כיון שלא צדקו משרצים בשעת כיור וי"ל כיון שצדקין משרצים שלא יהא אפילו עלם צעקשה אי אפשר שלא ימלא מעות אם היו שם:

הבא נמי קמא קמא איז' ציה. וא"ת ולוקי מתני' כגון שנמצא גי' תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דלע"ג שצדיק המביא אוליין בטר רוב מעות שנשתמשו שם ולא בטר בתרא כשנמצאו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיור כדמפרש פרק דם נדה (נדה נז) ושם ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיור כי הווא דפסחים ומתני' דקתני מלא בתוך הבית לא משמע שנמצא בסדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו בשעת כיור:

לשעשה עובדי בוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי הו' דבעל הבית שהוא בתרא: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבין דאמרי צרוב ישראל חייב להכריז הכא הו' שלו כדמפ' דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה צבית ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חצירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה סלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את צעל הבית ולכן אין האובד מתיאש דסבור ודאי חצירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דצ"י לאוקמי אפילו אין צעל הבית עמהם):

נקיעתא

גומא של גומא ע"י כיור כדמוכח פ"ק דפסחים (דף קז) ושם גבי תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דלע"ג שצדיק המביא אוליין בטר רוב מעות שנשתמשו שם ולא בטר בתרא כשנמצאו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיור כדמפרש פרק דם נדה (נדה נז) ושם ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיור כי הווא דפסחים ומתני' דקתני מלא בתוך הבית לא משמע שנמצא בסדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו בשעת כיור:

לשעשה עובדי בוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי הו' דבעל הבית שהוא בתרא: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבין דאמרי צרוב ישראל חייב להכריז הכא הו' שלו כדמפ' דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה צבית ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חצירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה סלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את צעל הבית ולכן אין האובד מתיאש דסבור ודאי חצירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דצ"י לאוקמי אפילו אין צעל הבית עמהם):

דשמיך. וא"ת וליקני ליה חצירו לבעל הגל או לבעל הכותל [ב] וי"ל דאין חצר קונה דבצר שיכול להיות שלא ימלאנו לעולם כמו הכא שהוא מולגט בעצמי הכותל וכן מוכח לקמן (עמוד ג) דמן מלא צבית וצביתות הרי אלו שלו ואין חצירו קונה לחציו או לשולחני לפי שהמעות הם דבר קטן ואין סופו הוה לימלא וכן לקמן (דף סו.) דקאמר לא שנו אלא צלוקה מן המגר דלא הו' שלו ולא אמרי' דקנה אותם מגר כשהיה צרשות: **בבית חדרש מחציו ולחזין שלו.** וא"ת והא אמריין ספק הניחום לא יטול ועוד דהכא כי נמי נטל להו מקום סימן ויכריז ועוד דמשמע דמתני' מיירי אפילו ציט צו סימן דבגמרא הוה ציט לאוקמי מתני' צדיקין וכיס אלא מחמת פירכא אחריני מוקי לה באודרא ונסכא וי"ל דאריי צדיקין דומיא דכותל ישן ומסתמא דבר צקסו צעלים ולא מלאו ונתיאשו אלא מחציו ולפנים של צעל הבית דאין שוכה חפציו ימים רבים:

בתוך הבית הרי אלו שלו. מיירי שנמצא צוה הענין שנראה שהוא אבידה: **וניזיל בטר בתרא.** דהיינו צעל הבית דמסתמא לעולם הו' דר צביתו עם השוכרים וטרם שהלכו חפשו חפציהם וכדו צבית ולא שכחו דבר ואין לתלות במעלה שהיא שלהם אלא צעל הבית שעדיין נשאר צביתו באחרונה כגון מעות דתליין בטר בתרא לפי שמכדיין השווקים ככל יוס ואפילו אין צו סימן דאין צעל הבית מתיאש מה שמפסיד צביתו כסבור שימצאו היום או למחר כיון שאין נכרים עמו דריס צביתו וכי מנין ששעה פונדק לשלשה בני אדם אפילו כי יש סימן מתיאש: **לעולם מעשר.** ואין לתלות דמן המוכרין נפלו וכבר מעות חולין הן שנמחלו על הצהמה דאליין בטר לוקחין דהו' רובא דמוכר אחד מוכר לכמה בני אדם ועוד דמוקמין

להו אחזקה דהוי מעשר: **בהר הבית לעולם חולין.** וא"ת והא אמריין פרק הרוואה (בבב"ב דף סג.) לא יכנס אדם צהר הבית במעות הצוררים לו צדיקו א"כ מסתמא של הקדש הם ונפלו מן המביאין ללשכה צינן וי"ל דאין אסור ליכנס אלא במעות הצוררים לו צדיקו בצרהסא דנראה שנושא אותם לסחורה ונגיף הוא וכענין זה אפילו של הקדש אסור אלא יבדו אפילו הם של חולין מותר ליכנס [ועיין חו"ס פסחים ז:]:

עשוין להמכר בכל יום. וא"ת והלא אין מתכבדות אלא בשביל שרצים שלא יטמאו הטירות ולא בשביל המעות ונגדה (דף נז) ושם ד"ה ש"מ) מוכח דמבוי דלינה צחוקה דקדוקה משרצים אע"פ שכדוהו אינו מועיל כיון שלא צדקו משרצים בשעת כיור וי"ל כיון שצדקין משרצים שלא יהא אפילו עלם צעקשה אי אפשר שלא ימלא מעות אם היו שם:

הבא נמי קמא קמא איז' ציה. וא"ת ולוקי מתני' כגון שנמצא גי' תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דלע"ג שצדיק המביא אוליין בטר רוב מעות שנשתמשו שם ולא בטר בתרא כשנמצאו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיור כדמפרש פרק דם נדה (נדה נז) ושם ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיור כי הווא דפסחים ומתני' דקתני מלא בתוך הבית לא משמע שנמצא בסדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו בשעת כיור:

לשעשה עובדי בוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי הו' דבעל הבית שהוא בתרא: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבין דאמרי צרוב ישראל חייב להכריז הכא הו' שלו כדמפ' דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה צבית ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חצירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה סלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את צעל הבית ולכן אין האובד מתיאש דסבור ודאי חצירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דצ"י לאוקמי אפילו אין צעל הבית עמהם):

שנפל

עב א מיי פט"ז מהל' גולה ואבדה הל' ז סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף א: **עב** ב ג מיי שם הל' ט טו"ע שם סעיף ב: **עב** ד מיי שם הל' ט טו"ע שם סעיף א: **עב** ה מיי פ"ו מהל' מעשר שני הלכה י: **עב** ו ז מיי פט"ז מהל' גולה ואבדה הל' א ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף ג:

רבינו הגנאל

הזהמה. דשמיך טפי עלה בהן סוג הריבה. כלומר משנים רבות הם נחתנים בזה המקום לפיכך עלה [בהן סוג]. פי' קתא די הכסין נקרא קתא שניצ צרעות שהכיס קשור בהן. שהצרעות נקראות שניצ: מתניתין דקתני מצא בבית חדרש מחציו ולחזין לבעל הבית אוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שניצ וכן כל כיורא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו אוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא הווא דנפל מניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משנים